

Den interne skole på Nødebogård

Jeg vender nu tilbage til sagen om undervisningen i Nødebogårds interne skole.

12-01-2016

Den 23. juni 2015 afgav jeg en foreløbig redegørelse i sagen, og den 19. august 2015 modtog jeg Hillerød Kommunes bemærkninger. Hillerød Kommune har bl.a. beskrevet sit tilsyn med den interne skole på Nødebogård og den bistand, som Pædagogisk Psykologisk Rådgivning yder i forhold til undervisningen og eleverne i den interne skole.

Dok.nr. 13/03058-15/MV

Hillerød Kommune har samtidig oplyst, at Nødebogård ikke har haft bemærkninger til den foreløbige redegørelse.

Min foreløbige redegørelse og Hillerød Kommunes bemærkninger hertil er gengivet nedenfor i sagsfremstillingen (fra side 4).

Ombudsmandens udtalelse

Efter min gennemgang af Hillerød Kommunes bemærkninger fastholder jeg det, som jeg anførte i min foreløbige redegørelse af 23. juni 2015, med følgende yderligere bemærkninger:

Undervisningen i Nødebogårds interne skole med hensyn til fagrække

Efter folkeskoleloven og reglerne om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand er det helt klare udgangspunkt, at en intern skole skal undervise eleverne i den fulde fagrække.

Reglerne på området for specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand giver ikke mulighed for, at en leder af en intern skole kan beslutte generelt at begrænse fagrækken for alle skolens elever – uanset hvilke vanskeligheder elevgruppen samlet set har.

ENDELIG REDEGØRELSE

På baggrund af de oplysninger, som jeg har modtaget fra Nødebogård, må jeg lægge til grund, at der på Nødebogårds interne skole i skoleåret 2013/14 blev tilbudt undervisning i folkeskolens fagrække, i det omfang eleverne ikke var fritaget for undervisning ud fra en konkret, individuel vurdering af den enkelte elev. Der er derfor efter min opfattelse ikke grundlag for kritik.

Fritagelse af elever for undervisning i enkelte fag

Hvis en elev har usædvanligt store vanskeligheder i et fag, således at det ikke skønnes hensigtsmæssigt at give eleven specialundervisning i faget, kan skolelederen på grundlag af en pædagogisk-psykologisk vurdering af den enkelte elev træffe afgørelse om at fritage eleven for undervisning i det enkelte fag.

Fritagelsen forudsætter forældrenes samtykke, og at eleven får anden undervisning i stedet for det pågældende fag.

Begrænsninger i fagrækken er således kun muligt, når betingelserne for fritagelse for undervisning i et fag er opfyldt ud fra en konkret individuel vurdering af den enkelte elev.

På baggrund af de oplysninger, som jeg modtog fra Nødebogård, lagde jeg i min foreløbige redegørelse til grund, at lederen af Nødebogårds interne skole i skoleåret 2013/14 traf afgørelser om at fritage elever for undervisning i et fag, når det ikke skønnedes hensigtsmæssigt at give eleverne specialundervisning i faget på grund af elevernes usædvanligt store vanskeligheder.

Jeg bad samtidig Hillerød Kommune om en udtalelse om kommunens PPR-bistand i forhold til den interne undervisning på Nødebogård, herunder i hvilket omfang PPR i Hillerød Kommune i skoleåret 2013/14 foretog pædagogiske psykologiske vurderinger af de enkelte elever i Nødebogårds interne skole i forbindelse med elevernes fritagelse for undervisning i enkelte fag.

Hillerød Kommune har i brev af 4. august 2015 oplyst, at mange af eleverne i Nødebogårds interne skole på grund af deres usædvanligt store psykiske vanskeligheder ikke er i stand til at modtage undervisning i hele fagrækken. På revisitationsmøder eller almindelige tilsynsbesøg drøfter Hillerød Kommune (repræsentanter for PPR) fritagelser for konkrete elever, og der tages stilling til, hvilken anden undervisning eller aktivitet eleven kan modtage i stedet. Da elevernes formåen og motivation kan skifte igennem et skoleår, vurderes konkrete fritagelser jævnligt af skolen og PPR efter samråd med eleven og forældrene.

ENDELIG REDEGØRELSE

Hillerød Kommune har udtalt, at PPRs pædagogisk-psykologiske vurderinger således foretages løbende og mundtligt i tæt samspil med den interne skole, og at PPR opfatter processen vedrørende elevens fritagelse for undervisning som relevant og fagligt forsvarlig. Kommunen har desuden oplyst, at den beskrevne praksis også blev gennemført i skoleåret 2013/14.

Jeg må derfor lægge til grund, at PPR i Hillerød Kommune har foretaget pædagogiske-psykologiske vurderinger af de enkelte elever i Nødebogårds interne skole forud for skolelederens afgørelser om at fritage de pågældende elever for undervisning i enkelte fag i skoleåret 2013/14. Der er derfor efter min opfattelse ikke grundlag for kritik.

Jeg henviser i øvrigt til det, som jeg har anført i min foreløbige redegørelse af 23. juni 2015.

Jørgen Steen Sørensen

ENDELIG REDEGØRELSE

Sagsfremstilling

Ombudsmandens Børnekontor var på tilsynsbesøg på Nødebogård den 6. februar 2013. Forud for besøget varslede jeg i brev af 14. januar 2013 Nødebogård om, at børnekontor ville foretage et tilsynsbesøg på institutionen, og at besøget ville omfatte både døgninstitutionen og den interne skole. Jeg oplyste, at besøget primært ville blive gennemført ved samtaler med Nødebogårds ledelse og medarbejdere, repræsentanter for børnene og de børn, der måtte ønske det, og at der særligt ville være fokus på bl.a. undervisning.

Til brug for forberedelsen af tilsynsbesøget bad jeg bl.a. om oplysninger om antallet af børn i den interne skole og antallet af børn i anden skole, overenskomsten mellem Nødebogård og Hillerød Kommune om undervisningens omfang, indhold og tilrettelæggelse (jf. § 11 i bekendtgørelse nr. 793 af 12. juli 2012 om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder), eventuelle rapporter fra den myndighed, der fører tilsyn med skolen, skolens læseplaner (folkeskolelovens § 10, stk. 3), resultater af test (folkeskolelovens § 13 a), og de tre seneste elev- og uddannelsesplaner (folkeskolelovens § 13 b).

Jeg bad også om en kort redegørelse for, hvilke væsentlige, problematiske hændelser den interne skole havde oplevet inden for det seneste år, og hvilke faglige (ikke økonomiske) hovedudfordringer skolen havde haft i 2012.

Forud for tilsynsbesøget modtog jeg materialet vedrørende Nødebogårds interne skole. Jeg modtog samtidig en redegørelse fra Nødebogård, hvoraf det bl.a. fremgik, at Nødebogård i 2012 på grund af efterspørgsel om nye og andre behandlingsformer fra kommuner, forældre og samfundet generelt især havde haft udfordringer med at udvikle den traditionelle døgnbehandling til en vifte af forskellige behandlingstilbud. Nødebogård oplyste, at dette specielt i skolen havde medført ændrede rutiner vedrørende forældresamarbejdet og medvirken til udvikling af særlige uddannelsestilbud (STU).

Børnekontorets tilsynsbesøg fandt sted den 6. februar 2013. Ifølge den elevliste, som jeg modtog fra Nødebogård forud for besøget, var der på daværende tidspunkt 20 elever i den interne skole. Spørgsmål vedrørende skolen og undervisningen blev drøftet både i forbindelse med besøgsholdets indledende og afsluttende samtale med ledelsen.

Ved brev af 20. september 2013 meddelte jeg Nødebogård, at jeg afsluttede sagen om tilsynsbesøget vedrørende selve døgninstitutionen. Med hensyn til den interne skole bad jeg i et særskilt brev af samme dato Nødebogård om en redegørelse for timetal og fagrække.

ENDELIG REDEGØRELSE

Nødebogård sendte mig den 13. november 2013 en redegørelse og forskelligt materiale om undervisningen i den interne skole.

Jeg afgav den 23. juni 2015 en foreløbig redegørelse i sagen. I redegørelsen skrev jeg følgende:

"1. Sagens baggrund

Kort tid efter oprettelsen af Ombudsmandens Børnekontor den 1. november 2012 foretog børnekontoret tilsynsbesøg på Nødebogård og to andre døgninstitutioner for børn og unge. De to andre institutioner var den kommunale institution Tippen i Varde Kommune og Behandlingshjemmet Donekrogen, der er en selvejende institution beliggende i Frederikssund Kommune, men med driftsoverenskomst med Københavns Kommune.

Alle tre institutioner har interne skoler, og i forbindelse med tilsynsbesøgene var der særlig fokus på bl.a. undervisningen i de interne skoler.

På baggrund af tilsynsbesøgene besluttede jeg at indhente redegørelser og yderligere materiale om undervisningen i de tre interne skoler.

Jeg bad derfor i brev af 20. september 2013 de tre institutioner om en række oplysninger. Jeg oplyste, at formålet med at indhente redegørelserne og det yderligere materiale var at indsamle oplysninger til brug for en vurdering af, om der var grundlag for at iværksætte en generel undersøgelse af undervisningen i interne skoler på anbringelsessteder. Jeg henviste til § 17, stk. 1, i lov om Folketingets Ombudsmand (lovbekendtgørelse nr. 349 af 22. marts 2013). Ifølge bestemmelsen kan ombudsmanden iværksætte undersøgelser på eget initiativ.

Jeg gjorde samtidig opmærksom på, at jeg i forbindelse med børnekontorets kommende tilsynsvirksomhed eventuelt ville sende samme anmodning om oplysninger til andre anbringelsessteder med interne skoler.

På baggrund af nogle af de tilsynsbesøg, som børnekontoret efterfølgende har foretaget, har jeg bedt yderligere tre institutioner for børn og unge om oplysninger om undervisningen i deres interne skoler. Det drejer sig om tre private opholdssteder – Fonden Tagkærgård, Den Selvejende Institution Bjerget og Fonden Bryggergården.

For så vidt angår Fonden Bryggergården har jeg imidlertid besluttet ikke at fortsætte min undersøgelse af den interne skole, da skolen og efterfølgende opholdsstedet er blevet nedlagt.

2. Afgrænsningen af min undersøgelse

I mit brev af 20. september 2013 til Nødebogård redegjorde jeg kortfattet for retsgrundlaget for specialundervisning i anbringelsessteder, og på den baggrund bad jeg Nødebogård om en redegørelse for, om undervisningen i den interne skole opfyldte de dagældende krav til fagrække og minimumstimetal. Jeg bad samtidig om at få tilsendt dokumentation for fag og timetal.

Hvis undervisningen i den interne skole ikke opfyldte kravene til fagrække og minimumstimetal, bad jeg Nødebogård om at redegøre for, hvilke forhold og udfordringer der lå bag eller var årsag dertil.

Desuden bad jeg Nødebogård om at oplyse, om nogle af skolens elever var fritaget for undervisning i enkelte fag eller havde fået nedsat deres timetal. Hvis det var tilfældet, bad jeg Nødebogård om at vedlægge dokumentation for fritagelsen eller nedsættelsen.

Min undersøgelse vedrører skoleåret 2013/14.

I forbindelse med folkeskolereformen, der trådte i kraft den 1. august 2014, blev der fastsat nye regler om undervisningstimetal. Minimumstimetallene i folkeskolens fagrække er steget for 1.-9. klasse, og de opgøres på en enklere måde end tidligere. Både minimumstimetallene og de vejledende timetal for fagene fremgår nu af et bilag til folkeskoleloven.

På baggrund af de ændrede regler og afgrænsningen af min undersøgelse til skoleåret 2013/14 har jeg valgt at fokusere på spørgsmålene om fagrække og fritagelse af elever for undervisning i enkelte fag. Spørgsmålet om minimumstimetal indgår derfor ikke i min undersøgelse.

3. Retsgrundlaget

3.1. Specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand

Det påhviler kommunalbestyrelsen at sørge for specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand til de børn og unge under 18 år, der bor eller opholder sig i kommunen, og hvis udvikling kræver særlig hensyntagen eller støtte.

Det fremgår af § 20, stk. 2, jf. § 3, stk. 2, i folkeskoleloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 665 af 20. juni 2014. På tidspunktet for min høring af 20. september 2013 til Nødebogård var det lovbekendtgørelse nr. 521 af 27. maj 2013 om folkeskolen, der var gældende.

ENDELIG REDEGØRELSE

Specialundervisning kan indrettes i et anbringelsessted, der er oprettet eller godkendt efter lov om social service, (folkeskolelovens § 20, stk. 5).

Kommunalbestyrelsen kan efter overenskomst med et i kommunen beliggende anbringelsessted for børn og unge, der er oprettet eller godkendt efter lov om social service, henvise elever til specialundervisning i anbringelsesstedet (folkeskolelovens § 22, stk. 5).

Undervisningsministeren kan fastsætte nærmere regler om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand (folkeskolelovens § 3, stk. 3).

Ministeren har udnyttet den nævnte bemyndigelse og fastsat regler om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i to forskellige bekendtgørelser.

Reglerne findes dels i *bekendtgørelse* nr. 693 af 20. juni 2014 om *folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand*, som trådte i kraft den 1. august 2014. På tidspunktet for min høring af 20. september 2013 til Nødebogård var det bekendtgørelse nr. 380 af 28. april 2012 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, der var gældende.

Reglerne findes desuden i *bekendtgørelse* nr. 702 af 23. juni 2014 om *specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskoleloven i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder*, som trådte i kraft den 1. august 2014. På tidspunktet for min høring af 20. september 2013 til Nødebogård var det bekendtgørelse nr. 407 af 25. april 2013 om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder, der var gældende.

Henvisning til specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i et anbringelsessted forudsætter, at eleven af de sociale myndigheder af sociale grunde er anbragt i et anbringelsessted, og at det vil være mest hensigtsmæssigt at undervise eleven i kortere eller længere tid i anbringelsesstedet, f.eks. på grund af elevens svære adfærdsvanskeligheder. Det fremgår af § 1 i bekendtgørelsen om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder.

Beliggenhedskommunen følger udviklingen hos elever, der modtager specialpædagogisk bistand i anbringelsessteder, og tager efter forhandling med anbringelseskommunen og anbringelsesstedet mindst én gang om året stilling til, om den specialpædagogiske bistand til den pågælden-

ENDELIG REDEGØRELSE

de elev skal fortsætte eller ændres, eller om eleven skal henvises til et undervisningstilbud i folkeskolen, herunder til et undervisningstilbud i en specialklasse eller en specialskole.

Beslutningen træffes på grundlag af en pædagogisk-psykologisk vurdering og efter samråd med eleven og forældrene. Elevens synspunkter skal tillægges passende vægt under hensyntagen til elevens alder og modenhed.

Disse regler findes i § 4 og § 8 i den gældende bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskoleloven i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder. I den tidligere bekendtgørelse var det § 5 og § 9.

3.2. Fagrække

Specialpædagogisk bistand til elever i anbringelsessteder omfatter bl.a. undervisning i folkeskolens fag og fagområder. Undervisningen skal tilrettelægges under særlig hensyntagen til elevens indlæringsforudsætninger.

Jeg henviser til § 2, nr. 3, i bekendtgørelsen om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder.

Time- og læseplanerne for undervisningen i en intern skole på et anbringelsessted skal omfatte folkeskolens fulde fagrække, jf. folkeskolelovens § 5, stk. 1-4, § 19 c, stk. 2, og § 19 d, stk. 2 og 4.

Det fremgår af § 14, stk. 2, og § 15, stk. 2, i den gældende bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskoleloven i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder. På tidspunktet for min høring af 20. september 2013 til Nødebogård fremgik det af § 15, stk. 2, i den tidligere bekendtgørelse.

Den fulde fagrække er for 1.-9. klasse de humanistiske fag (dansk, engelsk, kristendomskundskab, historie og samfundsfag), naturfagene (matematik, natur/teknologi, geografi, biologi og fysik/kemi) og de praktiske/musiske fag (idræt, musik, billedkunst, håndværk og design samt madkundskab). Sidstnævnte to fag hed tidligere håndarbejde og sløjd samt hjemkundskab.

Undervisningen i en intern skole kan gives eleven på et lavere klassetrin end nævnt i de ovenfor anførte bestemmelser i folkeskoleloven.

ENDELIG REDEGØRELSE

Det fremgår af § 10, stk. 1, i den gældende bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, jf. § 18 i den gældende bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskoleloven i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder.

På tidspunktet for min høring af 20. september 2013 til Nødebogård fremgik det af § 12, stk. 2, i den tidligere bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, jf. § 18 i den tidligere bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder.

Ved lov nr. 212 af 4. marts 2013 om ændring af folkeskoleloven blev den daværende børne- og undervisningsminister bemyndiget til at fastsætte regler om minimumsstørrelsen for interne skoler i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder (jf. folkeskolelovens § 20, stk. 8). Lovændringen trådte i kraft den 1. maj 2013 og fandt anvendelse fra skoleåret 2013/14.

Forslaget om den nævnte bemyndigelse til ministeren blev fremsat med henblik på at styrke kvaliteten af undervisningen på de interne skoler.

Om baggrunden for lovforslaget fremgår det bl.a. af forarbejderne til loven, at der i 2011 blev nedsat en arbejdsgruppe med repræsentanter fra Finansministeriet, KL, Social- og Integrationsministeriet samt Ministeriet for Børn og Undervisning. Arbejdsgruppen fik bl.a. til opgave at iværksætte en undersøgelse af kvaliteten af undervisningen i de interne skoler på anbringelsessteder.

Der er bl.a. anført følgende om arbejdsgruppens undersøgelse:

'Arbejdsgruppens analyse af kvaliteten af undervisningen på anbringelsessteder fremgår af rapporten 'Afrapportering fra den tværministerielle arbejdsgruppe om anbragte børns og unges undervisning på interne skoler' fra maj 2012. Arbejdsgruppens analyse bygger på en undersøgelse, der er gennemført af Rambøll Management Consulting. Resultaterne af Rambølls undersøgelse fremgår af rapporten 'Kortlægning af undervisning på døgninstitutioner, opholdssteder og dagbehandlingstilbud' fra marts 2012.

Arbejdsgruppens analyse viser, at der fortsat er behov for at styrke kvaliteten af undervisningen i de interne skoler og for at understøtte, at en større andel af de anbragte børn og unge får et undervisningstilbud i folkeskolen.

ENDELIG REDEGØRELSE

For så vidt angår de interne skoler på anbringelsessteder viser analysen overordnet, at skolerne har svært ved at redegøre præcist for antallet af timer, der undervises i de enkelte fag. Analysen viser endvidere, at undervisningen fokuserer på fag som dansk, matematik og engelsk, ligesom de fleste elever fokuserer på dansk, matematik og engelsk i forbindelse med aflæggelse af folkeskolens afgangsprøver. En relativ høj andel af eleverne fritages for andre fag i fagrækken, obligatoriske test samt afgangsprøver. Disse resultater skal ses i lyset af, at flertallet af elever ifølge skolernes vurdering ikke er fagligt alderssvarende. Eleverne har også oplevet mange afbrydelser af deres skolegang.

Arbejdsgruppen har desuden henvist til, at tidligere undersøgelser og statistiske analyser af unges gennemførelse af folkeskolen og unges efterfølgende uddannelsesniveau har vist, at langt flere unge, der har været anbragt i anbringelsessteder, ikke har gennemført folkeskolen og heller ikke har fået en videre uddannelse.

Det er arbejdsgruppens vurdering, at der på den baggrund er behov for at styrke tilsynet med de interne skoler for at sikre, at eleverne får tilbudt den fulde fagrække, at minimumstimetallene bliver overholdt, og at der kun gives fritagelser for fag, når betingelserne herfor er opfyldt.¹

Det er også anført i lovens forarbejder, at det er regeringens målsætning, at undervisningen på de interne skoler skal leve op til kravene i folkeskolelovgivningen, herunder at eleverne skal tilbydes den fulde fagrække og aflægge folkeskolens afgangsprøver.

Jeg henviser til forslaget til lov nr. 212 af 4. marts 2013, lovforslag nr. L 96 af 29. november 2012 til lov om ændring af lov om folkeskolen (*Bemyndigelse til at fastsætte regler om minimumsstørrelsen for interne skoler i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder mv.*), Folketingstidende 2012-13, lovforslagets almindelige bemærkninger, pkt. 1.2. og 2.2.

3.3. Særlig ordning for enkelte elever

Der er mulighed for at fravige kravene til fagrække i helt konkrete tilfælde.

Hvis en elev har usædvanligt store vanskeligheder i et fag, således at det ikke skønnes hensigtsmæssigt at give eleven specialundervisning i faget, kan eleven fritages for undervisning i dette fag, dog ikke for så vidt angår dansk og matematik.

ENDELIG REDEGØRELSE

Afgørelse om fritagelse for undervisning i et fag skal træffes af skolens leder på grundlag af en pædagogisk-psykologisk vurdering. Fritagelsen forudsætter forældrenes samtykke.

Det er desuden en betingelse, at eleven får anden undervisning i stedet for det pågældende fag.

Jeg henviser til § 13, stk. 1, i den gældende bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, jf. § 18 i den gældende bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskoleloven i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder.

På tidspunktet for min høring af 20. september 2013 til Nødebogård fandtes reglerne i § 14, stk. 1, i den tidligere bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, jf. § 18 i den tidligere bekendtgørelse om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder.

4. Undervisningen i Nødebogårds interne skole med hensyn til fagrække

Eleverne i en intern skole skal undervises i folkeskolens fulde fagrække inden for de tre fagblokke humanistiske fag, naturfag og praktiske/musiske fag, jf. punkt 3.2 ovenfor.

Min høring af 20. september 2013 til Nødebogård om undervisningen i den interne skole vedrørte skoleåret 2013/14. På dette tidspunkt fremgik fagrækken for 1.-9. klasse af § 5, stk. 2 og 3, i den tidligere lovbekendtgørelse nr. 521 af 27. maj 2013 om folkeskolen. Bestemmelserne havde følgende ordlyd:

§ 5. ...

Stk. 2. Undervisningen i 1.-9. klasse gives inden for 3 fagblokke og omfatter for alle elever:

- 1) Humanistiske fag:
 - a) Dansk på alle klassetrin.
 - b) Engelsk på 3.-9. klassetrin.
 - c) Kristendomskundskab på alle klassetrin bortset fra det klassetrin, hvor konfirmationsforberedelsen finder sted.
 - d) Historie på 3.-9. klassetrin.
 - e) Samfundsfag på 8. og 9. klassetrin.
- 2) Praktiske/musiske fag:
 - a) Idræt på alle klassetrin.

ENDELIG REDEGØRELSE

- b) Musik på 1.-6. klassetrin.
- c) Billedkunst på 1.-5. klassetrin.
- d) Håndarbejde, sløjd og hjemkundskab på et eller flere klassetrin inden for 4.-7. klassetrin.

3) Naturfag:

- a) Matematik på alle klassetrin.
- b) Natur/teknik på 1.-6. klassetrin.
- c) Geografi på 7.-9. klassetrin.
- d) Biologi på 7.-9. klassetrin.
- e) Fysik/kemi på 7.-9. klassetrin.

Stk. 3. Der skal tilbydes eleverne undervisning i tysk (tilbudsfag) på 7.-9. klassetrin.'

Som svar på min anmodning om en redegørelse om undervisningen i den interne skole har Nødebogård i brev af 13. november 2013 oplyst følgende:

'...

Nødebogårds interne skole *tilbyder* fag og timetal i overensstemmelse med de gældende krav til fagrække og minimumstimetal. Der er imidlertid yderst få om overhovedet nogen af vores skoles elever, som er i stand til at modtage et sådant antal af fag og et sådant timetal.

De fleste børn, der bor på Nødebogård, har haft så store psykiske problemer, at de ikke har modtaget undervisning i en årrække. Derfor tilrettelægges undervisningen på Nødebogård i forhold til den enkelte elevs aktuelle formåen. Eksempelvis får nogle elever eneundervisning i deres bomiljø, i fag, der har deres særlige interesse. Nogle kan efter en periode langsomt integreres i undervisningen på skolen. Andre elever er særligt motiverede for undervisning i en periode, eksempelvis op til 9. classes afgangseksamen, hvor skolens undervisning intensiveres.

Det fremgår af gældende overenskomst af 1. januar 2005 "*Overenskomst mellem Hillerød Kommune, Københavns Amt og Behandlingshjemmet Nødebogård om tilsyn med den interne skole*", at Nødebogård *tilbyder* undervisning efter de gældende regler (se denne s. 3 nederste afsnit). Det fremgår af samme, at der anvendes tilsyn fra Hillerød Kommune ved tilsynsførende repræsentant, til sikring af, at Nødebogårds undervisning lever op til gældende krav (se s. 6).

Der anmodes om kopier af elevskemaer, ugeplaner og årsplaner for skoleåret 2013/14 og anden relevant dokumentation. Der er vedlagt eksempler på dette, men det skal bemærkes, at disse eksempler ikke er udtryk for generelle forhold, da elevernes undervisning er endog meget indivi-

ENDELIG REDEGØRELSE

duelt tilrettelagt. Nogle elever modtager undervisning svarende til afgangselever i folkeskolen. 1/3 af Nødebogårds interne skoles elever tager hvert år folkeskolens afgangsprøve på Nødebogård. Andre elever er helt eller delvis ude af stand til at modtage undervisning i lange perioder. Der henvises i øvrigt til mere generelle betragtninger vedr. tilrettelæggelsen af undervisning for elever med sygdomsbilleder inden for Nødebogårds målgruppe i overenskomsten, bilag D ”*Beskrivelse af undervisningens udformning*” og her særligt afsnittet ”*Undervisning som behandling*” (se dette).

Der bedes om en redegørelse for hvad årsagen er, til at Nødebogårds interne skole ikke opfylder gældende krav. I tilfælde hvor en elev ikke magter at følge undervisningen efter gældende regler, fritager skolens leder eleven for dette i samarbejde med institutionens øvrige behandlingspersonale på baggrund af grundige vurderinger. Som det fremgår af ovenstående overenskomst s. 4, er grundlaget for vurderingerne især elevernes individuelle undervisningsplan, som udarbejdes 2 gange årligt for alle elever (se denne). Undervisningsplanen undersøger flere forhold, som har betydning for afdækningen af elevens muligheder for at modtage undervisning. Der kan særligt nævnes forhold under ”*Generelle overvejelser og vurderinger i forhold til elevens oplevelser og adfærd i forbindelse med undervisningssituationer.*” I dette afsnit er der især fokus på afsnit 1, 4, 7, 8 og 12. Der afdækkes endvidere i forhold til enkelte fag i undervisningsplanens efterfølgende afsnit.

...’

Jeg har sammen med redegørelsen fra Nødebogård modtaget ”Overenskomst mellem Hillerød Kommune, Københavns Amt og Behandlingshjemmet Nødebogård om tilsyn med den interne skole” (dateret 7. februar 2005) med bilag, en udtalelse fra skolelederen om læseplanen generelt for Nødebogård skole for skoleåret 2013/14, et skema fra efterårsferien til juleferien og et eksempel på en undervisningsplan.

Efter folkeskoleloven og reglerne om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand er det helt klare udgangspunkt, at en intern skole skal undervise eleverne i den fulde fagrække. Jeg henviser til punkt 3.2 ovenfor.

Reglerne på området for specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand giver ikke mulighed for, at en leder af en intern skole kan beslutte generelt at begrænse fagrækken for alle skolens elever – uanset hvilke vanskeligheder elevgruppen samlet set har.

ENDELIG REDEGØRELSE

Begrænsninger i fagrækken er kun muligt, når betingelserne for fritagelse for undervisning i et fag er opfyldt ud fra en konkret individuel vurdering af den enkelte elev, jf. punkt 3.3 ovenfor og punkt 5 nedenfor.

Det fremgår af den tilsendte overenskomst, at målgruppen for Nødebogård er børn og unge fra 6-18 år med et udpræget behandlingsbehov. Alle børn modtages først efter ophold på en børnepsykiatrisk afdeling, hvor der er foretaget en børnepsykiatrisk udredning, herunder en vurdering af deres kognitive funktioner og deres faglige niveau. Børnene er karakteriseret ved gennemgribende udviklingsforstyrrelse, forstyrrelse i personlighedsstruktur og adfærd, formodet potentiel skizofreni, paranoid psykose, skizotypisk sindslidelse, affektiv sindslidelse samt adfærds- og følelsesmæssige forstyrrelser kombineret med træk fra en eller flere af ovennævnte diagnosegrupper.

I overenskomsten er der desuden en beskrivelse af Nødebogårds interne skoles opgaver: Heraf fremgår bl.a. følgende:

'...

Eftersom skolen modtager elever med svære udviklings- og personlighedsforstyrrelser, er det særlig nødvendigt, at undervisningen tilrettelægges i henseende hertil. Nødebogård har først og fremmest særlig opmærksomhed rettet mod relationer imellem børn og voksne, og undervisningen bliver til i samarbejde og koordination med andre faggrupper, som er psykologer, pædagoger, psykiater og socialrådgiver. Nødebogård benævner gerne skolens undervisningsform som undervisningsterapi.

En skoledag søges på trods af varierende elevforudsætninger bygget op omkring en fast struktur. Skolen har undervisning i nogle faste moduler med fastlagte pauser, ...

Undervisningen følger generelt folkeskoleloven. Der tilbydes således undervisning i de i folkeskolen § 5 nævnte obligatoriske fag, svarende til undervisningsministeriets vejledende timetal. Der tilbydes endvidere undervisning i øvrige fag, således at timetallet mindst svarer til de i folkeskoleloven nævnte minimumstimetal inden for de 3 klasseopdelte trin.

I de tilfælde, hvor en elev ikke magter at følge undervisningsministeriets vejledende læseplaner, medfører det særlig opmærksomhed omkring en individuel undervisningsplan, ...'

Ifølge det tilsendte skoleskema for perioden fra efterårsferien til juleferien blev der undervist i følgende fag inden for de tre fagblokke: Dansk, engelsk, religion, historie, samfundsfag, idræt, matematik, fysik/kemi og

ENDELIG REDEGØRELSE

tysk. Under skemaet er det anført, at der efter juleferien lægges timer i billedkunst, geografi og biologi i stedet for historie, samfundsfag og religion.

Det fremgår af det tilsendte eksempel på en undervisningsplan for en elev på 7.-8. klassetrin, at den pågældende elev blev undervist i dansk, matematik, IT, engelsk, historie, musik og idræt på den interne skole, og at eleven modtog fysikundervisning på en ekstern skole.

På baggrund af de oplysninger, som jeg har modtaget fra Nødebogård, må jeg lægge til grund, at der på Nødebogårds interne skole i skoleåret 2013/14 blev tilbudt undervisning i folkeskolens fagrække, i det omfang eleverne ikke var fritaget fra undervisning ud fra en konkret, individuel vurdering af den enkelte elev. Der er derfor efter min foreløbige opfattelse ikke grundlag for kritik.

5. Fritagelse af elever for undervisning i enkelte fag

Som nævnt ovenfor er begrænsninger i fagrækken kun muligt, når betingelserne for fritagelse for undervisning i et fag er opfyldt ud fra en konkret individuel vurdering af den enkelte elev.

Hvis en elev har usædvanligt store vanskeligheder i et fag, således at det ikke skønnes hensigtsmæssigt at give eleven specialundervisning i faget, kan skolelederen på grundlag af en pædagogisk-psykologisk vurdering af den enkelte elev træffe afgørelse om at fritage eleven for undervisning i det enkelte fag.

Fritagelsen forudsætter forældrenes samtykke, og at eleven får anden undervisning i stedet for det pågældende fag.

Jeg henviser til § 14, stk. 1, i bekendtgørelse nr. 380 af 28. april 2012 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, jf. § 18 i bekendtgørelse nr. 407 af 25. april 2013 om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder, som var gældende for skoleåret 2013/14.

Nødebogård har i sin redegørelse af 13. november 2013 oplyst, at i de tilfælde, hvor en elev ikke magter at følge undervisningen efter gældende regler, fritager skolens leder eleven for dette i samarbejde med institutionens øvrige behandlingspersonale på baggrund af grundige vurderinger, (jf. citat af Nødebogårds redegørelse i punkt 4 ovenfor).

Nødebogård har endvidere oplyst følgende:

ENDELIG REDEGØRELSE

' ...

Der anmodes om dokumentation for evt. fritagelse fra undervisning og timenedsættelse. Nødebogård udfærdiger ikke særskilte dokumenter, hvor det fremgår hvilke undtagelser og timenedsættelser, som skolelederen har fritaget den enkelte elev for. Elevernes forudsætninger for at modtage undervisning kan variere meget betydeligt inden for en måned. Af den grund foretages der løbende vurderinger på behandlingsmøder ud fra afdækninger i undervisningsplaner, journalnotater og andre observationer eller undersøgelser (se undervisningsplanens første afsnit).'

På baggrund af ovennævnte må jeg lægge til grund, at lederen af Nødebogårds interne skole i skoleåret 2013/14 traf afgørelser om at fritage elever for undervisning i et fag, når det ikke skønnedes hensigtsmæssigt at give eleverne specialundervisning i faget på grund af elevernes usædvanligt store vanskeligheder.

Ifølge 'Overenskomst mellem Hillerød Kommune, Københavns Amt og Behandlingshjemmet Nødebogård om tilsyn med den interne skole' (dateret 7. februar 2005), som jeg har fået tilsendt fra Nødebogård, har Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) i Hillerød Kommune ansvaret for den skolepsykologiske bistand i forhold til den interne undervisning på Nødebogård.

En skoleleders afgørelser om at fritage en elev for undervisning i et fag skal træffes på grundlag af en pædagogisk-psykologisk vurdering af den enkelte elev.

Det fremgår ikke af det materiale og de oplysninger, som jeg har modtaget fra Nødebogård, at PPR i Hillerød Kommune har foretaget pædagogiske-psykologiske vurderinger af de enkelte elever i Nødebogårds interne skole forud for skolelederens afgørelser om at fritage de pågældende elever for undervisning i enkelte fag.

I forbindelse med min behandling af sagen har jeg fra Hillerød Kommune modtaget oplysning om, at der ikke siden 2013 er udarbejdet tilsynsrapporter om den interne skole på Nødebogård.

Jeg har i dag i en særskilt henvendelse til Hillerød Kommune rejst spørgsmålene om kommunens PPR-bistand i forhold til den interne undervisning på Nødebogård og kommunens tilsyn med Nødebogårds interne skole.

ENDELIG REDEGØRELSE

For så vidt angår spørgsmålet om fritagelse af en elev for undervisning i et fag henleder jeg i øvrigt opmærksomheden på, at en sådan fritagelse efter reglerne desuden forudsætter forældrenes samtykke, og at eleven får anden undervisning i stedet for det pågældende fag (jf. punkt 3.3 ovenfor).

Da målgruppen for Nødebogård er børn og unge med psykiatriske problemstillinger og et udpræget behandlingsbehov skal jeg samtidig henlede opmærksomheden på, at undervisningstiden kan nedsættes, hvis elevens helbred ifølge lægeerklæring ikke tillader gennemførelse af fuld undervisning. Nedsættelsen forudsætter forældrenes tilslutning.

Jeg henviser til § 12, stk. 3, i bekendtgørelse nr. 693 af 20. juni 2014 om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand, jf. § 18 i bekendtgørelse nr. 702 af 23. juni 2014 om specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand efter folkeskoleloven i dagbehandlingstilbud og anbringelsessteder.”

I brev af 23. juni 2015 bad jeg Hillerød Kommune om bemærkninger til min foreløbige redegørelse, og i brev af samme dato gav jeg også Nødebogård lejlighed til at kommentere den foreløbige redegørelse.

Jeg modtog Hillerød Kommunes bemærkninger den 19. august 2015. Kommunen anførte bl.a. følgende:

”...

Beskrivelse af PPR-bistand

Pædagogisk Psykologisk Rådgivning har ansvaret for den skolepsykologiske bistand i forhold til undervisningen på Nødebogård. Ved indskrivning af nye elever, sender Nødebogård akter fra anbringelseskommunen til Hillerød PPR, som derpå visiterer eleverne til undervisningstilbuddet. PPR yder skolen pædagogisk-psykologisk rådgivning i form af supervision, observation, rådgivning og mindre kurser efter behov. Indholdet af PPR-bistanden spænder vidt lige fra elevplaner, konflikthåndtering og læseundervisning til inklusion, læringsstrategier og folkeskolereformen.

Mindst én gang årligt tages der på revisitationsmøder stilling til elevernes fortsatte skolegang. Dette sker på baggrund af elevplaner, herunder faglige testresultater, eventuelle observationer foretaget af PPR, og det pædagogiske personale samt skolelederens aktuelle vurdering af eleven. Forud for møderne har skolelederen drøftet eventuelle fritagelser med eleverne og deres forældre. Skolen tilbyder alle fag i overensstemmelse med gældende regler, men mange elever er, på grund af deres usæd-

ENDELIG REDEGØRELSE

vanligt store vanskeligheder, ikke i stand til at modtage undervisning i hele fagrækken. På revisitationsmøder eller almindelige tilsynsbesøg drøftes fritagelser for konkrete elever og der tages stilling til hvilken anden undervisning/aktivitet eleven kan modtage i stedet. Elevers formåen og motivation kan skifte igennem et skoleår, hvorfor konkrete fritagelser jævnligt vurderes af skolen og PPR efter samråd med eleven og forældrene. PPRs pædagogisk-psykologiske vurdering foretages således løbende og mundtligt i tæt samspil med den interne skole. PPR opfatter den proces som foregår omkring elevers fritagelse som relevant og fagligt forsvarlig. Den her beskrevne praksis har også været gennemført i skoleåret 2013/14.

...”

Hillerød Kommune meddelte ved fremsendelse af sine bemærkninger, at Nødebogård ikke havde bemærkninger til min foreløbige redegørelse.